

KISGRAFIKA

41. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a "Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület".

Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519.

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán (főszerkesztő), dr. Soós Imre.

Grafikai szerkesztő: Vincze László

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár

BETHLEN GÁBOR

1580
1629
1980

**"HA AZ ISTEN VELÜNK, KICSODA
ELLENÜNK?"** **Rm 8:31**

Fery Antal fametszete X2

Áldott karácsonyt és boldog új esztendőt !

T A R T A L O M

Beszámoló a XXIX. Nemzetközi Exlibris Kongresszusról (Palásthy Lajos)

Kisgrafikák Bodajkon a Reformáció Világnapján (Soós Imre)

Még egyszer a Kossuth-évfordulóról (Mayer József)

In memoriam Varga Mátyás (Szepesváriné Rácz Mária)

Kiállítási Körkép: Keresztes Dóra tárlata a Rézkarcolók Galériájában (Kő Pál),
Kisgrafikák vagy Kis grafikák? (Soós Imre), Molnár István jubileumi tárlata (Soós Imre),
Kolozsvári Feszt László grafikái a Galéria IX.-ben (Szokolczay Lajos)

SZEMLE - HÍREK - KÖNYVESPOLC

2002/4

BESZÁMOLÓ A XXIX. NEMZETKÖZI EXLIBRIS KONGRESSZUSRÓL

2002. augusztus 29 - szeptember 1. között került megrendezésre az ex libris alkotó- és gyűjtő-élet kiemelkedő jeles eseménye, a kétévenként megtartott Nemzetközi Ex libris Kongresszus. Az ex libris gyűjtő egyesületek 1966-tól a FISAE, mint összefogó nemzetközi szervezet (alapítói között a KBK is ott volt) megalakulása óta ezen esemény alkalmával találkoznak egymással a gyűjtők és művészek, és határoznak ezen területet érintő fontosabb tennivalókról, problémákról.

Az idén ismét Dánia volt a házigazda. A dán egyesület vezéralakja, motorja, *Klaus Rödel* lelkes munkája eredményeképpen a Kongresszus Frederikshavn-ben, ebben a hangulatos jítlandi északdán városkában ülésezett. A résztvevők ragyogó napsütésben (bár a nap itt és ilyenkor már nem emelkedik nagyon magasra) és kellemes, langyos időjárásban élvezhették a színes és változatos progra-

mokat. Mintegy 10 kiállítás tette változatossá az eseményeket. Mindegyikről részletes katalógus is készült, ezeket a résztvevők megkapták.

A kiállítások zászlóshajója a malborki Múzeummal közösen szervezett ex libris pályázat anyaga volt. Bár erről művésztageinkat időben külön hírlevélben értesítettük, ezen egyetlen magyar pályázó sem indult, csak Romániából, Temesvárról *Alexandru Jakabházi* vett részt, aki 2 db. C3 technikájú lappal szerepelt. A név magyar származást sejtet. A kiállításról 142 lapos színes katalógus készült. A díjazások: I. díj: *Vladimir Zuev* (orosz), II. díj: *Wojciech Luczak* (lengyel), III. díj: *Oleg Denyisenko* (ukrán) és *Elzbieta Radzikowska* (lengyel), megosztva. További egyéb díjak is kiosztásra kerültek, amelyeket három lengyel és egy bolgár grafikus kapott.

További kiállítások: A svéd királyok és nemesek supralibrisei; A 20. század második felének kiemelkedő lengyel ex librisei; Boros témájú e librisek; Léda és a hattyú témájú e librisek; Német szecessziós lapok; Jan Konupek cseh grafikus; Dán ex librisek; Hong Kongi ex librisek; Japán ex librisek; és Hornhaver dán grafikus munkái.

Az itt említett kiállítások némelyikén több esetben magyar művészek alkotásaiból is válogattak a rendezők. (Az egyik helybeli könyvüzlet kirakatában mintegy 6 darab szőlős-boros témájú ex libris is ki volt téve, az egyik Dániel Viktornak Komáromi Imre gyűjtő részére 1970-ben készített rézkarca.)

A jelenlevők megkapták a Kongresszuson résztvevők fényképes, névvel és címmel ellátott listáját, amelyből az is kiderül, ki a gyűjtő és ki grafikus. A Föld minden része képviseltette magát. Ausztráliából ketten, Ausztriából (mindössze) négyen, Belgiumból 9 fő, Bulgáriából 1, de Kínából 11 személy érkezett. Csehország

2, a házigazda Dánia 22 fő, Anglia 4, Finnország 8, Franciaország 1, Németország 35(!), Hollandia 15, Hong Kong 4, Olaszország 3, Japán 7, Litvánia 1, Lengyelország 8, Portugália 1, Oroszország 13, Svájc 2, Szlovákia 1, Spanyolország 7, Svédország 4, Tajvan 3, Ukrajna 3, és végül az USA 8 fővel vett részt a találkozón.

Mint látható, a Távol-kelet erősen előretör. Magyarországról egyedül Palásthy Lajos képviselte a hazai gyűjtőtársadalmat. A nyomda ördöge, hogy Anton Vermeulen grafikus is magyarországinak írták, belga címmel. Viszont neje, Horváth Hermina a belgákhoz volt sorolva, magyar címmel. Sajnos azonban, hogy a Vermeulen-Horváth házaspár végül nem tudott részt venni az eseményeken. Szintén nagy kár, hogy külföldön élő hazánkfiak sem voltak ott.

A magyar egyesület 5 lapos fametszetű mappával ajándékozta meg a résztvevőket. Ezt a mappát egyesületünk tagjai is, mint tagi illetményt kapják. Bizonyos, hogy hírünket a világban megerősíti, miszerint létezőnk, gyűjtőink gyűjtene, alkotóink pedig munkálkodnak.

Rajtunk kívül Szlovénia is egy kis kiadvánnyal kedveskedett a megjelenteknek: "*Ex libris Árpád Salamon*." Mint a szövegből kiderül, a művész 1930-ban Szabadkán, magyar családban született. A füzetben línómetszet (X3, X3/2) technikájú ex librisek reprodukciói vannak. A művész címe: Arpad Salamon, Akereva 4, SLO-3210 Slovenske Konjice, Szlovénia. Ezekon kívül a belgák és az amerikaiak folyóiratuk egy-egy számát adták ajándékképpen. A gazdagabb, nagyobb egyesületek nem lepték meg a résztvevőket kiadvánnyal. (A lengyelek a malborki kiállítás katalógusát hozták.)

Az eseményeket két hangverseny, egy kirándulás és egy ünnepi bankett tette színesebbé. A hangversenyeket Magdeléna Witczak lengyel szopránénekesnő adta, zongorakísérettel. Az egyik a frederikshaveni templomban, a másik a helyi gimnázium dísztermében hangzott el.

A kirándulás során Dánia legészakibb csücskéig mentünk, útközben megtekintettük a környék nevezetességeit. Az ünnepi vacsorára egy elegáns szálloda éttermében került sor, és nagyon jó hangulatban telt el.

A delegációk megbeszélésén augusztus 31-én délután 27 ország számos egyesületének képviselője vett részt. Új tagként egy spanyol, az argentinai és a taivani egyesület került felvételre.

A megbeszélések egyik fő témája volt a technikai jelzetek (Barcelonai szíglák) felfrissítése, korszerűsítése. Hosszabb vita után a jelenlevők egyszerű, de az eddigihez képest bővített listát fogadtak el, és határozatot hoztak, hogy ez lehetőleg 4-6 évig ne változzon. Fontos, hogy a különböző nyelvű fordításokat összhangba kell hozni. Az egyesületek törekedjenek arra, hogy más grafikai társaságok is alkalmazzák e jelöléseket. A FISAE nagy publicitást ad a listának, és ezt kéri a taggyesületektől is.

A következő, XXX. kongresszus rendezésének jogát Ausztria kapta meg, amit 2004. július 14-17. közötti időpontban Wels-ben kívánunk megtartani. 2002-2004 között a FISAE elnöke *dr. Ottmar Premstaller* Ausztria;

első helyettese *Klaus Rödel*, Dánia; második helyettese *James Keenan*, Anglia.

A XXXI. kongresszusra pályázott Malbork (Lengyelország), Svájc és Kína. Végül is Malbork visszalépett, de minden köztes évben kiállítást szervez. Kína várni fog 2008-ig (olimpiai év), így Svájc lesz ennek a kongresszusnak a házigazdája. Ha Kína speciális hétvégét kíván rendezni, nemzetközi részvétellel, ezt a FISAE úgy értékeli, mint előkészületet a kongresszusra.

A 4. kiadása jelent meg a *FISAE Directory of Bookplate Collectors and Designers* című kiadványnak, amely a FISAE tagegyesületei tagjainak névsorát tartalmazza. A magyar tagnévsort idejében eljuttattuk a szervezőkhöz, így abban szereplünk. Azonban voltak országok, ahol nem nagyon törődtek azzal, hogy a kiadvány teljes legyen.

A *Bookplate International* folyóiratban *Edith A. Right* a női ex libris művészekről közöl összeállítást. Kéri ehhez a társegyesületek segítségét. Mi már elindítottuk ennek az összeállítását. Még gond az angol fordítások elkészítése. Kérjük, aki ebben segíteni tud, vegye fel titkárunkkal a kapcsolatot.

Ugyancsak a delegátusok határoztak a következőkről: az ex libris pályázatok kiírásához egységes szabály kidolgozása látszik szükségesnek. Luc van den Briele-t kérték fel erre. A számítógépes ex libris tervezést a továbbiakban a FISAE elfogadja és szabályaiba beveszi. FISAE internetes oldalt kell létesíteni, az anyagi lehetőségek függvényében.

Nagy László Lázár, X2

Számítógépeken az ex librisek katalogizálására különböző programok léteznek. Az egyes szoftverek egybevetése, illetve egységesítése kívánatos. Minden érdekelt figyelmébe ajánlva!

Dr. Ivan Panenka (Szlovákia) hosszabb fejtegetést nyújtott be az ex libris gyűjtés helyzetéről, problémáiról, jövőjéről. Erre külön visszatérünk, mivel utólag az egyik finn egyesület is csatlakozott Panenka úr felvetéséhez.

Ugyancsak Panenka úr ajánlotta, hogy az ex libris

élet területén kiemelkedőt nyújtó személyek részére valamiféle elismerést kellene létesíteni. Ennek megfelelően elismerő oklevél, illetve érem alapítása került elfogadásra, az alábbi ötféle ágazatra:

1./ *Udo Ivosk érem* ex libris ösztöndíj létesítésének elismerésére

2./ *A. W. Franks érem* a gyűjtés támogatóinak.

3./ *H. Fogedgaard érem* az ex libris gyűjtemények, múzeumok fejlesztéséért.

4./ *G. Mantero érem* az ex libris népszerűsítéséért, (nevelés, pályázatok, stb.)

5./ *A Brunovsky érem* az ex libris tervezésért.

A részletek kidolgozására a FISAE vezetősége kapott megbízatást. Ezzel a mintegy két óra hosszútartó értekezlet lezárult.

A kongresszus ideje alatt mindvégig igen élénk ex libris csere folyt a résztvevők között. A távolkeletiek nagyon szép anyagokat hoztak, és mindenkivel szívesen cseréltek.

Panenka úr 11 pontból álló vitaindító anyagot tárt a delegátusok elé. Ennek lényege, hogy a kongresszusok költsége egyre magasabb, amit a szegényebb országok gyűjtői már nem tudnak megfizetni. Így ezek egyre kisebb létszámmal bonyolódnak, ami ismét költségnövelő hatású. Nem kellően körvonalazott a FISAE hatásköre, hacsak a következő kongresszus helyszínének kijelölését nem tekintjük annak. Az egyes ex libris pályázatok egymástól eltérő követelményeket támasztanak, amelyek elsősorban az illető rendező ország alkotóinak kedveznek. Két, három, vagy négy technika van preferálva. Néhány művész szabad grafikát készít, melyen az ex libris szót, vagy egyéb rövidítést alkalmaz.

A következő eredmény kézenfekvő: néhány kreatív művész eredményesen készít ex librist, a többség ötletek nélkül, de a kevésbé képzett és fizetőképes gyűjtőkört szolgálja ki.

Problémát jelent az ex libris méretének kérdése. Ezenkívül fel kellene osztani az ex libriseket olyan szempontból is, hogy könyvbe beragasztásra készülnek, vagy csak gyűjtési célra. Nincs kellő véleménycsere a gyűjtők között sem.

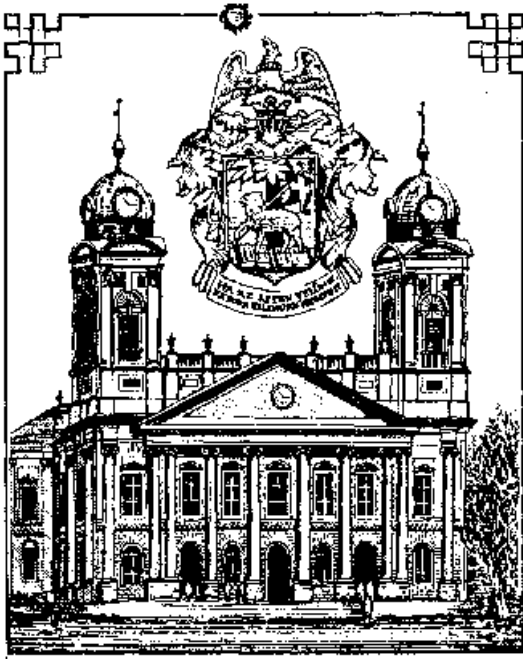
Természetes a váltás az idős gyűjtők és alkotók, valamint a csekély számú fiatal között. Ismerünk gyűjtőt, aki mögött fél évszázados gyűjtőtevékenység áll. Példaként említette a holland Johann Souvereint. Felvetette az elismerő oklevél vagy érem alapítását is, amellyel a kongresszus, mint fentebb láttuk, foglalkozott is.

A legtöbb mai egyesület a 19. illetve 20. század fordulóján alakult. Vannak azonban jóval fiatalabb, nem ilyen történelmi múlttal rendelkező egyesületek, amelyek felkarolása a nagy egyesületek kötelessége. Kiemelkedő példaként állította a kongresszus delegátusai elé az 1992. évi bratislavai európai ex libris találkozót.

(Panenka úr felvetései érdekesek, mindenben azonban nem lehet egyetérteni vele, de hát nem is ez egy vitaindító irat célja.) Időközben a finn *Exlibris Aboensis* egyesület is körlevelet küldött, amelyben csatlakozik Panenka úr problémáihoz. Lényege, hogy a szerényebb anyagi körülményekkel rendelkezőknek is legyen lehetősége részesülni az ex libris gyűjtés örömeiben.

Palásthy Lajos

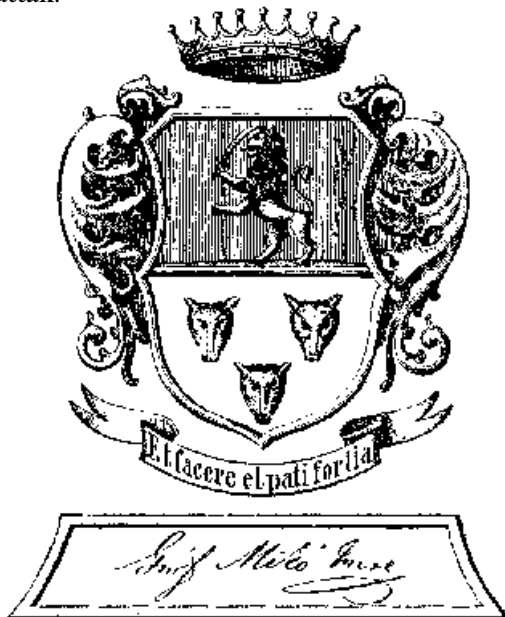
KISGRAFIKÁK BODAJKON A REFORMÁCIÓ VILÁGNAPJÁN

Vén Zoltán rézmetszete, C2

Az ország egyik legrégebbi búcsújáró helye, a Fejér megyei Bodajk község mostantól kezdve a honi kisgrafika történetébe is bekerült. Október 31-én ugyanis itt nyílt meg a REFORMÁTUSSÁG A KISGRAFIKÁKON című kiállítás, amelyet az alábbiakban ismertetünk.

A Reformáció Világnapján megnyílt tárlat céljára a Bodajki Református Gyülekezet bocsátotta rendelkezésre a régi parókia épületéből létesített kiállítási házat. Megrendezését a Megyei Könyvtár és a Vörösmarty Társaság fémjelezte, grafikai anyagát *dr. Arató Antal*, *Király Zoltán* és *dr. Kisteleki Győzőné* gyűjteményéből válogatták.

Ismeretlen szerző, C3

A kiállítás megnyitását a bodajki református templomban megtartott istentisztelet előzte meg, ahol a gyülekezet kórusán kívül a Károli Gáspár Református

Egyetem diákjai is szerepeltek. Az énekeket *Szebik Attila* vezényelte. A község lakosai és a nagyszámú vendégsereg előtt *Szakáts Gergely* negyedéves teológushallgató tartott ünnepi prédikációt, majd *Veres Péter* lelképásztor úr szolt a Reformáció Világnapjáról. Az istentisztelet végén a jelenlevők átvonultak a Kiállítási Házba, amelynek első szobájában terített asztalok, a további kettőben pedig a kiállítás tablói várták az érdeklődőket.

Arató Antal c. könyvtárigazgató közvetlen hangvételű megnyitójában először is bemutatta a vendégként érkezett művészeket, gyűjtőket és a KBK képviselőit. A kiállítás anyagáról szólva annak bemutatási módját, a grafikák témák szerinti és nem az alkotók neve alapján történt csoportosítását emelte ki. Egy-egy tablón ugyanis több művésznak ugyanarra a témára vonatkozó lapjai kerültek egymás mellé, aszerint, hogy azokon pl. a Biblia, a reformáció nagy alakjai, vagy nevezetesen református templomok szerepeltek. Külön-külön tablón mutatták be a rendezők az erdélyi fejedelmek portréit, a református írókat, költőket, Sárospatakot vagy Debrecent megidéző kisgrafikákat, stb. (Egy tablón Fery Antal Van Gogh-témájú fametszetei is láthatók voltak. A festő apja ugyanis református lelképásztor volt és maga is hosszú időn át végzett prédikatori tevékenységet.)

Fery Antal fametszete, X2

A nézősereg csodálattal szemlélte a gazdag anyagot, mely két szobát töltött meg és közel 50 hazai és külföldön élt vagy élő művész munkásságát idézte fel, köztük nem is egynek remekbe készült alkotásával. Érdekességként említjük meg, hogy a Bodajkon élő *Almádi István* mives réz- és linómetszeteit (Kölcsyportré, stb.) is láthattuk a kiállításon.

A megnyitó ünnepélyes hangulatát emelte *Király Zoltán* író, műfordító, pataki öregdiák közreműködése. Lapunk főszerkesztője ez alkalommal Illyés Gyula egy versét tolmácsolta a hallgatónak, majd egy saját versét is felolvasta. Az ünnepség lefolyását a Bodajki Televízió az istentisztelettől kezdve végig rögzítette.

A sikeres kiállítás megrendezésében oroszánrészt vállalt *dr. Arató Antal*, lapunk szerkesztője, aki a tablók tartalmának megformálásától a tárlat megrendezéséig terjedő hatalmas munkát elvégezte. A szívélyes hangulatú találkozó ízes móri bor és a gyülekezet tagjainak "művészetét" dicséző sütemények elfogyasztásával ért véget. A szíves vendéglátásért köszönet illeti meg *Veres Péter* lelképásztort és kedves feleségét.

Soós Imre

MÉG EGYSZER A KOSSUTH ÉVFORDULÓRÓL

Kossuth szelleme Sárospatakon

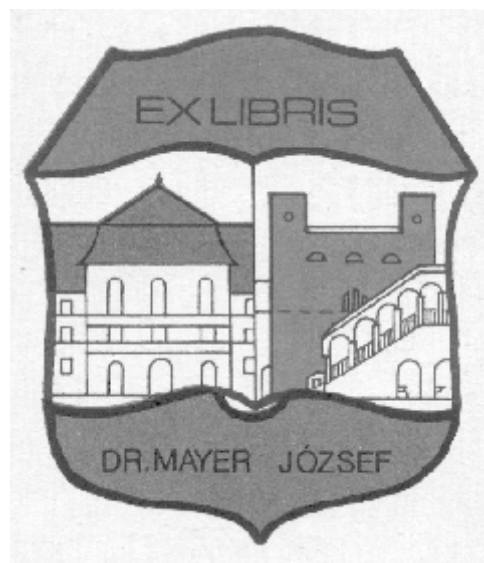
Fery Antal fametszete, X2

Lapunk előző számában (2002/3) Kossuth Lajos születésének kétszázadik évfordulója kapcsán láthattuk azt az igen gazdag összeállítást, amely bemutatta Kossuthnak és kortársainak a megjelenítését kisgrafikákon és ex libriseken. Ebből is kitűnt, hogy e munkák nagy része olyan grafikusművészek műhelyéből került ki, akik vagy Zemplén megyéből származnak, vagy életük során valamilyen kapcsolatba kerültek ezzel a tájegységgel, a Sárospataki Református Kollégiummal, a tokaji hegyvidékkel, a megye híres műemlékeivel és intézményeivel, stb. A kisgrafikák egy másik, jelentős részét pedig olyan gyűjtők rendelték és csináltatták a művészekkel, akik szintén innen származtak vagy pataki és sátoraljaújhelyi diákok, tanárok, lelkészek, stb. voltak, így erősen kötődtek e helyekhez és az itteni hagyományokhoz.

Hogy csak a legismertebbeket említsük, pl. *Fery Antal*, a magyar ex libris művészet egyik legnagyobb, immár klasszikus mestere Szerencsen született és életművében több mint félszáz ex libris és grafika idézi e tájat, Kossuth alakját és azokat a helyszíneket, ahol született, tanult és tevékenykedett. *Imre Lajos* grafikus- művész egész kisgrafikai sorozatot készített a pataki Kollégiumról, alapításának 450-edik évfordulója alkalmából. De említhetjük a közelmúltban elhunyt kiváló művészt, *Czinke Ferencet*, akinek fa- és linómetszetű grafikáin is oly gyakran megjelennek ezek a témák. Érdekességként meg kell említenünk, hogy a pataki Kollégium két rajztanára: *Bálint József* a 20. század első felében, *dr. Bertha Zoltán* pedig a második felében, bár festőművészek voltak, de szintén készítettek néhány ex librist. A gyűjtők közül talán a legismertebb *dr. Petrikovits László* szerencsi orvos volt, akinek számos különféle gyűjteménye mellett ex libris gyűjteménye is jelentős, vagy a volt pataki diák *Béres Ferenc* ének- művész, aki már életében Sárospatak városának adományozta műgyűjteménye nagy részét. De hogy marad- junk a házunk táján, lapunk főszerkesztője: *Király Zoltán*, és szerénységem is Patakon végeztük középis- kolai tanulmányainkat, s ez a kötődés meg is jelenik ex libriseinken.

Mint ismeretes, Kossuth Lajos a zempléni Monok községben született 1802. szeptember 19-ikén. Így természetesen gyermek és ifjúkorát itt és a magyar Felvi-

patakon tanult. Miután Mária Terézia rendelkezése alapján létrejön a négy magyarországi jogakadémia (Debrecen, Sárospatak, Pápa és Kecskemét), a hazai jog tanításában különösen a Sárospataki Főiskola jeleskedik, mivel itt tanított a magyar jogtörténeti tanszék híres professzora, *Kövy Sándor*, aki 38 esztendei oktató-nevelő munkájával iskolát teremtett, fiatal jogá szok egész sorát képezte. E Jogakadémián tanult Kossuth is, szeme itt szokott a fényhez, fejlődő szelleme itt merült bele először a sorskérdésekbe, kapott jó politikai eligazítást Kövy professzor óráin, itt szívta magába a független magyar állam, a haladás eszményét és a szabadság szeretetét. Sárospatakon a kollégium bejáratának boltozata alatt relief ábrázolja a nevezetes esetet Kövy és Kossuth között. Egyszer Kossuth indítványára vele együtt több joghallgató átrándult a szomszédos Újhelyre egy báli mulatságra és másnap az órákon nem jelentek meg. A szigorú professzor aztán kérdőre vonta a mulasztókat és az őszinte vallomásokból kiderült, hogy Kossuth volt a kezdeményező, mire ő dorgálásként a következő szavakkal fordult kedves tanítványához: "Amice Kossuth, magából még nagy országháborító leszl!"

Bertha Zoltán, klisé

Miután Kossuth 1824-ben Pesten ügyvédi vizsgát tett, 1824-1832 között Zemplén megyében ügyvéd, sőt 1831 júniusában a sátoraljaújhelyi vármegyei közgyűlésen a lengyelek mellett mondott beszédével kezdődött közéleti szereplése. Nem véletlen tehát, hogy kultuszának egyik megteremtője és táplálója éppen Patak lett. Már az 1848-as napokban büszkéek voltak itt a diákok nagy elődjükre, de Kossuth is meleg hálát érzett a Főiskola iránt. A pataki diákság később is erős ragaszkodását fejezte ki pl. abban az "emlékiratában", amelyet 1884-ben küldtek el neki a száműzetésbe. Majd a Pataki Jogászegylet 1889-ben tiszteletbeli "dísztagjává" választotta és őt erről díszes oklevélben értesítették. A tanári kar szintén oklevelet küld neki, amelyben azt írják: "A Gondviselés kiváló kegyének köszönhetjük, hogy a Rákócziak iskoláját Kossuth történelmi nagy nevével gazdagabbá tette"

Solyom Sándor linómetszete, X3

1890-ben testvére, Kossuth Lujza meglátogatta a Jogakadémiát, ahol a fogadáskor azt tapasztalhatta: "sehol úgy nem szeretik Kossuthot, mint Patakon". Az ifjúság 1892-ben emléktáblával jelöli meg a házat, amelyben joghallgatóként lakott, 1894-ben, a nagy temetésen pedig Patak jogáshallgatói küldöttséggel képviseltették magukat és hat hetes gyászt fogadtak. A város 1895-ben "a modern magyar állam megteremtőjének" emlékére Kossuth Alapítványt létesít, 1902-ben születésének

Imre századik évfordulóján nagy ünnepséget szerveznek. A pataki ifjak is részt vettek 1904-ben a pesti nagy Kossuth-ünnepeken, ahol sírjára a pataki vár faláról szedett borostyánlevelekből font koszorút helyeztek el. A pataki Jogakadémia tanácstermében pedig elhelyezik Deák Geyza tanár-festőművész Kossuthról készült festményét.

Sárospatak mindmáig vállalja Kossuth örökségét. Amikor 1951-ben a kommunista diktatúra megszüntette a Teológiai Akadémiát, majd 1952-ben államosították a Református Kollégiumot, a régi tanári kar még keresztülvitte, hogy az iskola híres Angol-internátusát Kossuth Kollégiumnak nevezzék el.

Az iskolakertben 1973-ban felavatták Kossuth Lajos szobrát, *Marton László* szobrászművész alkotását. Pár évvel ezelőtt pedig két volt pataki diák közbenjárásával és segítségével a Chichagoban élő, szintén volt pataki diák, a nagy műgyűjtő *Szathmáry Lajos* a pataki Rákóczi Múzeumnak ajándékozta híres, sok száz darabból álló Kossuth-relikvia gyűjteményét.

A pataki ifjúság legnagyobb ünnepének, március 15-ikének középpontjában mindig ott áll Petőfi mellett Kossuth alakja is, mint eszménykép. Ezt fejezi ki a pataki diákoknak az a levele is, amit még Turinba írtak Kossuthnak: "Életének minden pontja a legnagyobb fényben el nem érhető, de követésre méltó példaként áll előttünk!". Érthető ezek alapján, hogy a kisgrafikákon, a személyre szóló ex libriseken is oly gyakran idézik alakját és szellemét.

Mayer József

IN MEMORIAM VARGA MÁTYÁS

A magyar színházművészet kiemelkedő alakja, a kiváló grafikus, díszlettervező, keramikumművész, Kossuth-díjas, Kiváló Művész, Szeged város díszpolgára, a Kisgrafika Barátok Körének egykori elnöke, *Varga Mátyás* életének 92-ik évében eltávozott az élők sorából.

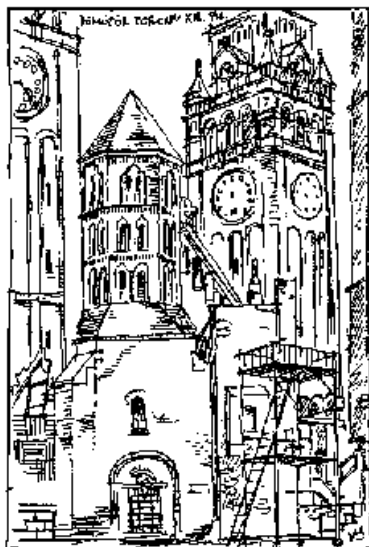
Budapesten született 1910. december 1-jén. Iparos édesapja szigorúan nevelte, de a gyermek Mátyás a ferencvárosi Koppány utcai lakásban fel-felmászva a diványra, gyakran gyönyörködött a falon függő festményben, Kézdi Kovács László sejtelmes színekben pompázó, ködös parkot, fákat és rózsabokrokat ábrázoló képében, amit édesanyja kapott nászajándékba. Vonzalmát a képekhez, de különösen a színházhoz az is befolyásolhatta, hogy a mama gyakran elvitte magával a Városi Színház és a Király Színház előadásaira.

A Gyáli úti polgári iskola pedagógusai jó érzékkel ösztönözték képességei kibontakozását. Edvi Illés Jenőttől és Hofbauer Károlytól elsajátította a rajzolás és a festés alapismereteit és tizennégy évesen már az önképzőkör díszletfestője. Ehhez édesanyjától is kap eszmei és gyakorlati segítséget: a konyhában együtt ügyeskedik össze a díszletelemeket.

Az Iparművészeti Főiskola díszítő-festő osztályában folytatja tanulmányait, ahol olyan kiváló osztálytársai vannak, mint *Fery Antal* grafikus, *Márk Tivadar* jelmeztervező, *Gyarmathy Miklós*, aki később a Folies Bergeres művészeti vezetője lett Párizsban, és *Tóth*

Szt. Antal. Varga Mátyás linómetszete, X3

Varga Máttyás rajza

szobrászművész, aki majd Amerigo Totként lett világhírű Olaszországban. De tanárai is a szakma legjobbjai voltak: *Haranghy Jenő, Helbing Ferenc, Sándor Béla, Stein János és Varga Nándor Lajos.*

Varga Máttyás 1930-ban érkezett Szegedre, a Klebelsberg Kunó kultúrpolitikájával kiemelt és kitüntetett városba, ám 1935-ben már Budapesten lett a Nemzeti Színház díszlettervezője, sőt a Városi, a Belvárosi, az Operett, a Madách és a Vígshízházak is tervezett díszleteket. Majd 1941-től a Kolozsvári Nemzeti Színházban, három színházi évadon át, száz színdarab díszleteit tervezte és valósította meg. A Szegedi Szabadtéri Játékokkal 1939-ben egy életre szóló szerelem és kapcsolat kezdődött számára, amit Hont Ferenc rendezővel indítottak el. Ezekről a nyarokról, a közös munkáról és a közös élményekről az egy ideig velük dolgozó Fery Tóni bátyánk is szívesen beszélt.

A háború után csak 1959-ben indultak újra a szegedi nyári fesztiválok. Ettől kezdve már személyes élményeink vannak, szegedieknek, olyan feledhetetlen előadásokról, mint Madách: Az ember tragédiája, Erkel operái, Verdi, Mascagni, Puccini, Bizet, Strauss, Lehár, Kacsóh és Kodály halhatatlan művei, amelyek díszleteit Szegeden mind Varga Máttyás álmodta a színpadra, s amelyekben a látvány és a mondanivaló szerves egységet alkotnak. Mindenkit lenyűgözött, hogy például a Dóm mennyre része lett díszleteinek. Erről

zódhat, ha Szegeden meglátogatja azt a kiállítást, amelyet Matyi bácsi és felesége, Anna asszony kitartó fáradozással hozott létre a Bécsi-körúti három szintes Színháztörténeti Kiállítóházban. Itt mondta egyszer Gregor József operaénekes, hogy Varga Máttyás díszletei között könnyebb énekelni, mert például sokat segít egy-egy jó helyen elhelyezett lépcső is. Ezt maga Matyi bácsi így fogalmazta meg: "A jó díszlet nem csupán kellemes látványt akar kelteni, hanem építészeti és képzőművészeti eszközökkel alkalmat teremt a jó színpadi játékra, a darab szellemét és céljait szolgálva."

Am ő nem csak kiváló díszlettervező, hanem remek grafikus, réz- és fametsző és kerámikus is volt. Profizmusát, magas szintű művészi tehetségét bizonyítják a múzeumban kiállított festményei, metszetei, grafikai és kerámiai. Kerámia-figurái jó humoráról is vallanak, cserépkályhája csempéin pedig magyar történelmi személyiségeket formáz meg, egészen a kalandozások korától kezdve.

Legutóbb Szegeden 1985-ben az Orvosi Egyetemen, 2001-ben pedig a Somogyi Könyvtárban rendeztem műveiből élményt nyújtó kiállítást. Mert utolsó napjaiig folyamatosan alkotó művész volt. A díszleteivel készült számos magyar film is őrzi a nevét. A millenniumi megemlékezések során lelkes segítőtársa volt Nemeskürty Istvánnak. Magas mesterségbeli tudását, a "nagyérdemű" szolgálatát ismerték el azzal, hogy örökös tagja volt a szegedi és a budapesti Nemzeti Színháznak.

Attól kezdve, hogy 1937-ben megkapta a Párizsi Világkiállítás ezüstérmét, tulajdonosa volt minden jelentős művészeti és állami díjnak, végül 1993-ban a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztjével tüntették ki. Embersége, alázata példa mindnyájunk számára. Szeged város saját halottjának tekinti.

Nyugodt, kedves egyéniségét, beszélgetéseink és találkozásaink emlékét megőrizzük szívünkben és emlékezetünkben.

Szepesváriné Rácz Mária

2001. Somogyi Könyvtár: Varga Máttyás kiállítás

K I Á L L Í T Á S I K Ö R K É P

"DE PROFUNDIS"

Keresztes Dóra tárlata a Rézkarcolók Galériájában

A Galéria IX-ben, a Ráday utcában rendezték meg Keresztes Dóra grafikus fenti című kiállítását április 25-ikén. Az igen tehetséges, sokoldalú művész eddigi pályafutását így foglalja össze a munkásságát ismertető, szép kiállítású színes katalógus: "Budapesten született 1953-ban. A Magyar Iparművészeti Főiskola könyvművészeti tanzakán 1977-ben diplomázott, majd elvégezte a Főiskola Mesterképző Intézetét. Diploma után képzőművészeti gyermekműhelyek munkáját irá-nyította többek között a Magyar Nemzeti Galériában és művészeti szerkesztője volt a Múzsák című múzeumi folyóiratnak. 1984-ben ösztöndíjasként Rómában dolgozott. Tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének, alelnöke a Magyar Illusztrátorok Társaságának és az Utisz Grafikai Stúdió vezetője. Önálló képzőművészeti munkássága mellett mint illusztrátor, plakáttervező, tipográfus és animációsfilm rendező is dolgozik." A kisgrafikáit és könyvillusztrációit bemutató, szépen rendezett mostani tárlata válogatás volt abból a rendkívül gazdag képi világból, amelynek egy-egy alkotó periódusában készült művei csoportos kiállításokon már bejárták a fél világot. Magyarországon kívül szerepeltek Brno, Pozsony, Belgrád, Tallinn, Hamburg, Sapporo, Nagoya, Ljubljana, Szófia, Bologna és Berlin kiállítótermeiben. Négy animációs filmet készített. Számos hazai és külföldi díj tulajdonosa, amelyekkel 1977 és 2000 között aratott elismerést. A Balatoni Kisgrafikai Biennálékon három alkalommal is (1983, 1985, 1987) nyert díjakat. Mostani tárlatát Kő Pál Kossuth-díjas szobrász-művész nyitotta meg, amelyből idézzük az alábbiakat:

"Vállamon aranyszőrű bárány. Sétálok a sötétkék égbolton...(Keresztes Dóra rajzait nézegetve, holdfénynél...) Az idejét sem tudom annak, hogy mióta szeretem rajzait, metszeteit és illusztrációit a feszesen fogalmazó grafikusmesternek, Keresztes Dórának. Az tűnt föl munkáit nézegetve és fejtegetve, hogy olyan egyértelműen rakja egymás mellé, elé, alá, fölé és mögé a jeleket, mintha egy égi dominójáték idején két ember, egy férfi és egy nő rakogatná a képeket-lapocskákat. Egy ötvösmester és egy jelképkottaíró-fanfárhangonszólórajongóköltő keveréke

ízésíteni őt. Lehetne persze kicsit erőszakoltan keresni előképeket és szellemi rokonságot, de nekem első asszociációm a nagyszentmiklósi aranyelet domborított formanyelvét beszélő, rajzoló ötvös, mint Ős. Mintha csak fémtűvel karcolná fel a jelképeket egy aranylemeze, érvényesen.

Keresztes Dóra linómetszete, X3

Ha már egy hosszúszoknyás, széparcú, barnahajú leány frissen vasalt okkersárga szárnyakkal ékesítve, báránkját ölében tartva ereszkedik alá, a csillagok között szalomozván, a holdsarló és egy magányos örökzöld mammutfenyő közelében, egy repülő bodega gyertyafényes, íves dombhajlatán, ácsingózva, majd hirtelen tovasuhanva a levegőég-bolt vékony karéján, elmondhatjuk bátran: ez a rajzi beszéd inkább való szobrászfüleknek-szemeknek, mint egyszerű, talán kevésfantáziájú pedagógusoknak, akik vélik érteni a látványt. De csak vélik...

Halak, kakasok, jércikék és kecskék, madarak, csillagok, szárnyas kereszték és égő gyertyatartók, üstökösök, glóriás pástorkirályok és túlevelű ruhában pompázó-lépkedő fenyőfadámák. A jászolban szalmán Isten gyermeke szendereg, ajkáról ezüstnyál csorog alá az állára. Mi azt látjuk, hogy gyertyával a kezében egy angyal a föld felett ing 90 cm-rel, de függőlegesen, csak komoly méltósággal halad. Nincs szárnyacsapás, csak suhanás. Keresztes mester teremtményei: jelek, jelképek és pecsétek. Olyan tömör és tömény rajzok, amik nehezen mondhatók el szavakkal (bár készítése van rá a Szomorú Dezsőn nevelkedett szobrásznak!)

Keresve még az ősokeket... azt állítom, hogy a kalandozó magyarok idejéből datálható a magyar szobrászat. A tarsolylemez, a különböző csont- és fafaragások, fo-

Keresztes Dóra linómetszete, X3

nások, szíjfonatok, a fegyverek berakásai, lószerszámok, ivókupák, hatalmi jelvények megalkotása volt az elsődleges dolguk, céljuk. Azt érvényesítették, amit feltétlenül elhihetünk mi, kései utódaik, hogy szobrászatunk a kunbabák és tarsolylemezek, az öntött és domborítottan cizellált arany ivókupák készítésének idején adekvát volt a kor művészetével, de mindenképpen remekművek voltak...

Miért is fecsegek ezekről itt? Talán az elragadtatásom az oka, mert rövidebben is tudnék fogalmazni. Így például: Keresztes Dóra érett, jó művész!

Az ő munkái bírják a nagyítást. Ez azzal jár együtt, hogy művei magukban hordozzák a monumentalitás ígérését. Ő talán nem is tudja magáról, hogy neki nem az animációs film felé kellene elhajolnia, hanem a plasztikus világ, a szobrászat felé. Persze nyugodtan csinálhat filmet is, szobrot is mert működik a tehetség! hisz akiket és amiket ábrázol, az paripa is és szélvész is, farkas is és bárány is.

Keresztes Dóra 1975 óta kiállító művész, 16 egyéni kiállítást rendezett. Felsorolhatatlan az a számtalan csoportos kiállítás is, amelyeknek kiállító művésze. Animációs filmeket is készít, talán az erős, egyedi ízű figurái a készítői ezeknek a moziknak. Számtalan díj és elismerés tulajdonosa. De ami így a kedvesináló bevezetőmből talán megérezhető, az az, hogy színes egyéniség. Ajánlom figyelmükbe az erősen jó művészt: Keresztes Dórát.

Kő Pál

Keresztes Dóra linómetszetei, X3

KISGRAFIKÁK VAGY KIS GRAFIKÁK?

Az Újpesti Galériában szeptember 20-ikán nyílt meg a KISGRAFIKA 2002 című kiállítás. A Magyar Grafikus- művészek Szövetsége és két másik szakmai testület által rendezett tárlat meghívóján közel 130 magyar és külföldi kiállító neve szerepelt. A művészek magas színvonalú alkotásait igényes rendezésben láthatták az érdeklődők. Egyedül a kiállítás címét kell kifogásolnunk, amely félrevezeti a nézőket, de a gyűjtőket is. Ugyanis a kisgrafikákat ígérő tárlat a címe ellenére egyetlen kis-grafikát sem tartalmazott.

A "kisgrafika" fogalom a grafika egy speciális ágára vonatkozik, amelybe az ex libris, azaz könyvjegy és az alkalmi grafika tartozik. Ez utóbbi csoportba sorolhatók a karácsonyi és újévi üdvözlőlapok, az In memoriam-lapok és egyéb, grafikával kísért közlemények. Mind a könyvjegy, mind az alkalmi grafika esetenként egy-egy személy vagy intézmény nevét viseli, egyben meghatározott rendeltetése is van. Nem téveszthető tehát össze a szabad grafikai lapokkal, amelyek kizárólag esztétikai élményt kínálnak a nézőknek, sokszor igen magas fokon. Az ex libris és az alkalmi grafika tehát rendeltetése miatt elkülönül a kis vagy nagy méretű grafikai lapok kimeríthetetlen gazdagságú táborától, igényt tartva az immár sok évtizede kiérdemelt gyűjtőnévre. Méltánytalanság, ha a "nagy testvér" ezt eltulajdonítja tőle olyan esetben, amikor valójában csak kis méretű grafikák szerepelnek a kiállításon.

Az Újpest Galériában látott alkotások kis méretű, bár igen kiváló minőségű alkotások voltak. Megvallható, hogy ez a meghatározás nem olyan frappáns hang-

zású, mint a *kisgrafika* szó. A jelen és a jövő nyelvészeitől, de grafikusaitól is joggal elvárható ezek nevének a megalkotása, mint ahogy "csinált", de évtizedek használata során a köztudatba bekerült szó jelzi a könyvjegy és műfajbéli társait is. Egyesületünk tagjai közül Újpesten *Feszt László*, *Kőhegyi Gyula* és *Molnár Icsu István* szerepelt igen magas színvonalú, "kis méretű" alkotásokkal. Közülük Feszt László és Kőhegyi Gyula a Magyar Grafikáért Alapítvány díját is elnyerte grafikáival. Örömmel gratulálunk!

Soós Imre

MOLNÁR ISTVÁN JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSA SALLGÓTARJÁNBAN

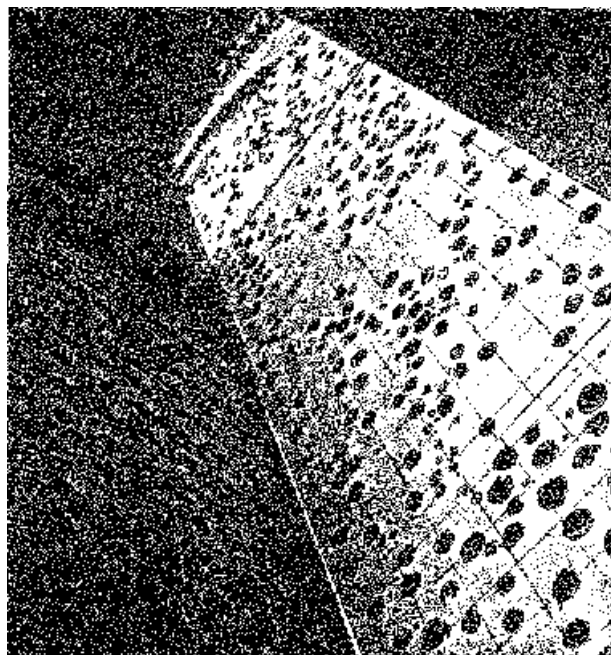
Nyolcvan évvel ezelőtt nyerte el városi rangját Salgótarján, ahol ebben az évben kiemelkedő rendezvényekkel emlékeztek meg az évfordulóról. Ilyen nevezetes esemény *Molnár Icsu István* grafikusművész VÁROSOM című kiállítására, mely 2002. augusztus 30-án nyílt meg a Nógrádi Múzeum kisgalériájában.

A ZSAN MA RAY dobegyüttes meglepő hatású zene-száma után a házigazda, *Szvircsék Ferenc* múzeumigazgató köszöntötte a nagy számban megjelent közönséget. Egyben felhívta a figyelmet, hogy a város szülőtte-nek, az 55. születésnapját ekkor ünneplő művésznek az alkotásait két helyen állították ki. Munkáinak kisebb, de nem kevésbé jelentős csoportja ugyanis a múzeumtól nem messze levő József Attila Művelődési Házban volt megtekinthető.

A tárlatot a kiállítás rendezője, *Pataki Gábor* művészettörténész nyitotta meg, utalva a látott anyag rendhagyó voltára, az alkotások "könnyed alázattal megrajzolt" elemeire, minden egyes képrészlet sajátos, külön-külön történetére.

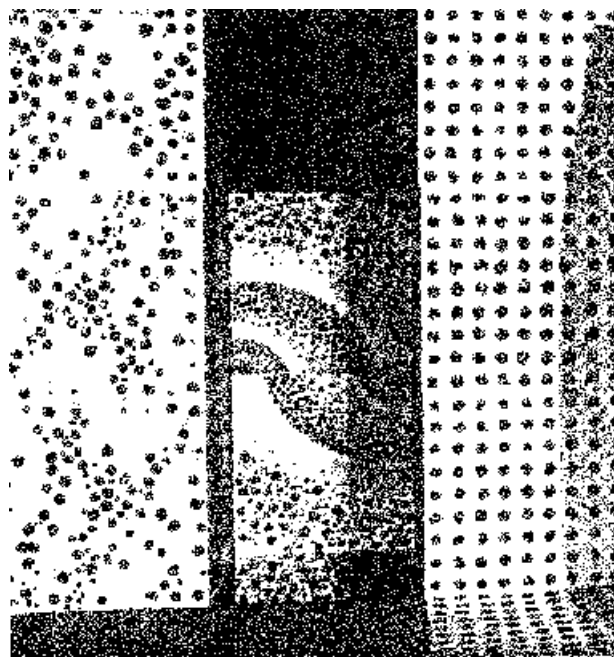
A kiállítóterem közepén a művész *Városom* című rézkarc-installációja magasodott. A várost megjelenítő, méteres nagyságúra felnagyított rézkarc-részletek e nagymultú és biztató jövő elé néző várost jelképezték. (Képpünkön ennek részletét mutatjuk be.) A szülőföld iránti szeretet képi megnyilvánulásának tekinthető a bejárat közelében látott fotó-mozaik is, melyet a jubiláló művész Salgótarján legjellemzőbb épületeiről, tárljairól készült fényképeiből állított össze.

A terem falain szellemes elrendezésben a művész nagyméretű rézkarcait láthatta a közönség. Valamennyi a mostanra kiteljesedett alkotói világ újabb remekelése. A négy-négy lemezről nyomott *Pixelem*-sorozat, a *Király I-II-III*, vagy a *Jelek* címet viselő óriásgrafikák szomszédságában megkapó kontrasztként fedeztük fel a mindössze 2 centiméter magasságú, de 60 centiméter kiterjedésű *Határsáv* című lapot. Ennek a térkép-részletnek is beillő rézkarcnak Salgótarjánban történt szerepeltetése azért telitalálat, mert a városba látogató turista meglepetéssel tapasztalhatja, hogy itt a trianoni országhatár sok helyen a kertek alatt húzódik. A grafikák bravúros láttatási módjára egy négy lapból álló rézkarc elhelyezése tette fel a koronát. Ezek a lapok ugyanis a terem csupasz kövezetén voltak láthatók. Igaz, hogy felületüket a látogatók lábnyomától "golyóálló" üveglap védte. A kiállítás előterében tárlóban Icsu művészkönyveit vehette szemügyre a látogató, mint ahogy ugyancsak tárlókban, a megnyitó során említett kultúrházban állították ki 20-nál több könyvés borítótervét. Ezek tekintélyes mennyisége, megkapó megjelenése már magában is egy kiállítás élményét kínálta. A József Attila Művelődési Ház a város központjában, a bányászkodás fénykorában épült, az impozáns Karancs szálló szomszédságában uralja a főteret. Emeletlen harminc méteres mozaikkép emlékeztet az egykori dicsőségre. Nem kevésbé pompás előcsarnokában láthatta a közönség Molnár István 32 ex librisből álló sorozatát. A lapok arasznyi méretük ellenére nem vesztek el a terem hatalmas méretei között, ugyanis mindegyikük paszpartuval ellátva, egységes keretben mutatkozott meg a nézők előtt. Meg kell vallani, ilyen

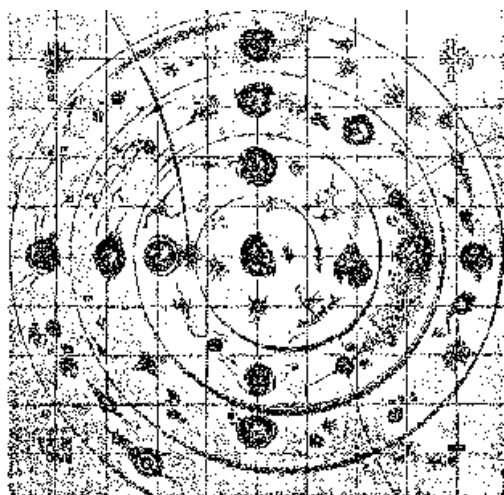
"Városom".

Molnár Icsu István rézkarc-installációi

megtisztelő "tálalásban" még nem láttunk könyvjegyeket kiállítva. A bemutatásnak ez a módja a művésznak a kisgrafika iránti megbecsülését és elkötelezettségét mutatja, egyben példaként szolgálhat későbbi exlibris-kiállítások rendezői számára is.

A közelmúltban megjelent Kortárs Magyar Művészeti Lexikon Molnár Istvánt a "középkori illuminátorok posztmodern reinkarnációja" jelzővel illeti. Ötvenötödik születésnapján Salgótarjánban megnyílt emlékeztető kiállítása azt mutatta, hogy Icsu mostanra már túllépett a kódexmásoló, képrajzoló nem lebecsülendő szintjén és életműve, mely még sok új meglepetést ígér számunkra, napjaink magyar grafikusművészetének legértékesebb teljesítményei közé tartozik.

"Király III."
Molnár
Iscsu
István
rézkarca,
C3

Még a nyomda közelébe se került a fenti írás kézírata, amikor a Művész újabb remekléssel lepte meg barátait, a megnyitóünnepség résztvevőit. A kiállítás teljes anyagát könyvben is megőrkítő, 350 számozott példányban megjelent, 15x13 cm-es mini kiadvány nemcsak a tárlaton szerepelt művek felsorolását, azok fényképét tartalmazza, hanem olvasható benne Pataki Gábor megnyitóbeszéde, a szöveg angol fordításával együtt. A megnyitóünnepség közönségéről készült fényképek kísérik ez utóbbi oldalakat.

Molnár Iscsu István VÁROSOM c. könyvében, a borító belső oldalain a művésznak a szülőváros részleteiről készült foto-mozaikja látható. Így a salgótarjáni nagyszabású tárlat méltó módon dokumentálva kerül be a művészet történetébe.

Soós Imre

ŐSI ÉS MODERN LÉLEKHAJÓ

Kolozsvári Feszt László grafikái a Galéria IX-ben

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete Ráday utcai kiállítótermében szeptember 27-ikén telt ház előtt nyílt meg az Erdélyben élő *Kolozsvári Feszt László grafikusművész* kiállítása, akinek legfőbb műfaja a sokszorosító grafikai eljárásokkal készült nagyobb méretű képgrafika. Azonban sok szép ex libris is készült már vésője alatt. A neves publicista-műgyűjtő, *Gábor Dénes* a *Kisgrafika* 1973/1-es számában akkor ezt írta róla: "Az ex libris területére nemrégiben robbant be, akkor azonban olyan teljes fegyverzettel jelent meg, hogy első nyilvános szereplésén, a XIV. Nemzetközi Ex libris Kongresszuson máris elnyerte a pályázat II. díját. Ex librisei a legválogatosabb technikákkal és művészi felfogásban készültek. Linóleum-, fa- és rézmetszetei, rézkarcai, vagy kombinált technikával készült kollográfiái új, friss színt hoztak az ex libris műfajába."

Most több mint három évtized múltán ismét láthattuk válogatott műveinek a bemutatóját, amelyen a művész is megjelent. Művészetét *Szakolczay Lajos* irodalom-művészetkritikus méltatta az alábbiak szerint:

Ki emlékszik arra, hogy Kolozsvári Feszt Lászlónak a művész 1990-től használja a kincses városra utaló előnevet 1970-ben volt egy, a szakmai körökben is nagy érdeklődést keltett kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában (akkor még az intézmény a mostani Néprajzi Múzeum helyén székelt). Feszt László főiskolai tanárként, mesterként a grafikában már ekkor csodát művelt. Ha csupán egyetlen kollográfiáját (anyagnyomatát) említem, az Ernst Múzeum "*Felezőidő*" *Romániai magyar művészet 1965-75* című kiállításán újlag szereplő *Lélekhajó* (1969), már meghatározható a sokszorosított grafikában ugyancsak unikumnak számító lapjainak emelkedettsége. A rajztudás, a művesség, az anyag a megmunkálható nyomólemezzel határtalan szeretete, a művész variációs képessége, a szépre szomjazó szemet minduntalan fölfedezésre ösztönző alakító erő és motívumgazdagság tenné, hogy test és szellem együvé tartozása már ekkor harminc év előtt költészetként jelent meg a *Lélekhajó* című lapon? Bizonyára mindezek közrejátszottak abban, hogy a kolozsvári grafikai iskola meghatározó személyiségének, aki (ma már nyugodtan összegezhethetünk: csaknem ötven éve szolgálta a Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola grafikai szakán a művészképzést), sikere legyen. Ám nem hagyható figyelmen kívül a személyiség kisugárzása, ami két szóba sűrítendő: *a teremtés boldogság*. Teremtés, vagy afelé vezető út természetesen a különféle kísérletezés is, melynek révén a hagyományos sokszorosított grafikai technikák, eljárások (acélmetszet, rézkarc, rézmetszet vagy annak egyik válfaja a mezzotinto) egyetlen lapon új technikákkal keverednek (dombornyomat, kollográ-

Kolozsvári
Feszt László
linómetszete,
X3

fia), ami által a különféle színárnyalatok, a foltok lágy-sága és a vaknyomás kemény kontúrjai, érdekesebbnél érdekesebb textúrákat eredményeznek.

Feszt László 1964-ben egy amerikai grafikai kiállításon találkozott először a kollográfiával. Tudta-e akkor (alighanem csak sejtette), hogy életét-művészetét döntően fogja befolyásolni az anyagnyomat. A kollográfia mint a sík rendezettségét, a grafikai lap felületének összhatását, a motívumok, a fent és a lent sokszor egymással ütköző drámaiságát az alakzatok (a mértani és az organikus alakzatok) és a jelek *kozmoszus egységét*, az ősi és modern vonalakkal és foltokkal megidézhető "hitvilágát", a japán ecsetírásból kifejlődő ábra és a konstruktívizmusra utaló forma kontrasztját, és még mi mindent egyként tükröző technika. Technika? Sokkal inkább az önkifejezést, egy szemérmes, visszahúzó-dó lélek grafikai világának megteremtését segítő *magatartásforma*.

Mert Feszt László a megpillantott, elemi erejű csoda után egyre inkább megbizonyosodott abban, hogy igaz és jó úton jár. Ahogyan az évtizedek folyamán egyre jobban absztrahálódott jöhet a figuralitást nyomokban még őrző nagy hatású lapjainak világa, lírai absztraktja úgy lett egyre vallomásosabb, kitárulkozóbb. Paradox, ezzel a nyílt érzelm-megvallással nyomatainak gondolatisága is észrevehetőbbé vált. Leginkább azért, hogy sajátos filozófia-rendszerében amelynek fókuszában az áll, hogy egzakt fölismerés ide vagy oda, mindenkinek joga van a szépre ebben a kiküzdött magánmitológiában (és egyre határozottabban) kezdtek megmutatkozni az őt izgató-foglalkoztató kérdések. Nem csupán az, hogy mi végre vagyunk a világon, hanem az is, hogy a józsefattilai "több vagyok a soknál, mert az őssejtig vagyok minden ő" mint összetartozástudat, mint az egymáshoz tartozó *zárt-szabadok* (nemcsak személyek, de korok, világnézetek) harcon belüli ősegyesége megjeleníthető-e a sokszorosított grafika eszközével. És a perspektíva, a háromdimenziós tér idők folyamán való (nem egészen teljes) megszü-nése amit már Ditrói Ervin is észrevett a művészetről írott tanulmányában-kismonográfiájában (Kriterion, 1981) – a képi kifejezőerő intenzitását tekintve pótolható-e a mitológia, valljuk be, igen hatásos jelképeivel?

Ha igen, márpedig határozottan erre az álláspontra kell jutnunk, akkor a formájával (és filozófiai-mitológiai mögöttesével) több grafikai lapon szereplő, akár főmotívumként, akár a nyomólemeze ötvös-szer számmal föl vitt, "belekalapált" díszítőmotívumként jelen lévő csigavonal (spirális), szem, madár, kutya, örvény, kereszt, koszorú-korona, labirintus, írás, kör, négyzet, rózsza, lépcső, oltár, kapu, stb. nem csupán a képmező síkját díszíti, nem egyszer főmotívumként a szerkezeti feszültséget is növelve, hanem értelmezési körével a látványon túl a grafikai lapokról tágabban az életről való tudásunkat is gazdagítja.

S ez a *Kompozíció 10/72-re* (aquafor-te-mezzotinto) éppúgy érvényes, mint az egyszerűségében is döbbenetes *Kereszt* (1993) című kollográfiára. A *Kompozíció 10/72 alsó és felső világa* (az álló Feszt-grafikákra jobbra jellemző ez a szerkezeti megosztottság) barnás fekete színével, főként a mezzotintó feketéjének és fehér szürkéjének melankóliájával puha, bársony érzetet, megnyugvást kelt bennünk. Bár a felső rész "likas" foltja, vagyis ahogy a téglavörös Nap (egy örök időktől fogva meglévő őssejt formájában?) rávilágít a barna

formán, az artisztikusan megjelenített szépségen túl lépve, ha a tábla alsó részének csigavonal szimbolikájára figyelünk, eszünkbe juthat a *Jelképtár* magyarázata. Vagyis, hogy a csigavonal kozmikus szinten az időciklusok (világkorszak, napév, holdhónap) jelképe is, a természet évenkénti meghalásának és újjászületésének a szimbóluma.

A Feszt-grafika attól eleven, hogy a művész sosem mondja ki főképp nem didaktikusan, *elbeszélő módon* – a benne kavargó, őt a *megdolgozandó* lemez elé ültető élményeket, a külvilágból eredő gonoszt és a személyes én fájdalmát, hanem mesteri módon, mívesen, egy kódexíró precizitásával és szorgalmával megjeleníti. Nem véletlen, hogy a megfeszítettségre, a Krisztus halálára emlékeztető *Kereszt* (durván ácsolt, falusi mestertől származó *tajkolási* módozatával) ezúttal a keresztalakok közül a K-jelűt, vagyis a *latorkeresztet* formázza. A stilizált fej köré szövődő, és tulajdonképp az egész grafikát keretező töviskoszorú ezért egyidejűleg valódi és hamis, mert nem tudjuk, csak sejtjük, hogy ki került a lator helyére. A nagy szürkeségnek ez az üzenete: a fölcserélhetőség egyúttal dráma is.

Ehhez hasonló okfejtéssel, szimbólum-magyarázattal, az érzékeny élénk színeken és absztrakt formákon (foltokon, vonalakon) túl eljuthatunk a lényeg megközelítéséig. Vagyis hogy a *Látomás* (kollográfia, 1972) a *lépcső* és az *oltár* jelképeinek a megfejtésével lesz teljes értékű világmagyarázat, a *Sans titre Cím nélkül* (aquafor-te, mezzotinto, 1981) pedig azzal, ha az egyszerűségében is rejtélyes dombornyomás hieroglifáin túl egy kis időt áldozunk a *kapu* megvilágosító értelmezésére is. Egyetlen a sok közül: Krisztus maga is lehet kapu, hiszen a templomkapuk mandorlában ülő Krisztusalakjai az ő szavait idézik: "Én vagyok a kapu. Aki rajtam keresztül megy be, üdvözülni (Jn 10,9)".

És akkor nem szóltam még a *Tánc* (aquafor-te-relief, mezzotinto, 1983) dombornyomásban megjelenő, s a lap alsó részén aranyban tobzódó japán-ecsetírás pikto-gramjairól, az *In Memoriam Joan Miro* (aquafor-te-relief, mezzotinto, 1985) kék tulipánjáról, a virágkehely arany száráról, s a fehér omega mint dombornyomás artisztikus, a példaképre utaló jeleiről, s nem különben a *Mágikus jel* (kollográfia, 1992) négy fekete karom közt szenvedő áldozatáról.

Kolozsvári Feszt László élete-boldogsága szenvedése sokszorosított grafikaként is lenyűgöző. Egy szobrász se lehetne szerelemesebb viszonyban az anyaggal, mint ő. Az ilyen nagy hatású mestert, az ilyen kiváló művészt – kapott-e komolyabb művészeti díjakat? – sokkal jobban meg kellene becsülni. Ezzel a gesztussal nem ő, sokkal inkább mi gazdagodnánk.

Szokolczay Lajos

Kolozsvári
Feszt László
linómetszete, X3

S Z E M L E

A Székesfehérvárott megjelenő ÁRGUS című folyóirat 2002/7. száma a KBK tagjai számára is igen fontos írásokat tartalmaz. Ebben olvastuk szerkesztőnk, *dr. Arató Antal* cikkét arról a lapkivágat-gyűjteményről, amelyet *dr. Supka Magdolna* Széchenyi-díjas művészettörténész adományozott a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárnak. Édesapja, a polihisztor írástudó (így nevezi az írásmű címében a szerző) százezer darabot meghaladó anyagát az 1920-tól 1948-ig terjedő időben megjelent hazai és külföldi lapokból gyűjtötte össze. A kivágatok felölelik a vallás, a politika, a természettudományok, a technika, a művészet stb. legváltozatosabb tárgyköreit, így a kutatók számára kiapadhatatlan forrást jelentenek. Arató Antal cikke a gyűjtemény adatainak hasznosságát néhány konkrét példa felidézésével is megvilágítja.

Egy másik helyen a lap szerkesztőségi cikke azokat a munkatársakat köszönti, akik a megjelenés idejében jeles évfordulóhoz érkeztek. Elsőként *Arató Antaltól* esik szó, aki június 21-én töltötte be 60. évét. Hét soron át sorakoztatja fel az írás a számunkra is annyira kedves Arató Tóni érdemeit, akiről mi is tudjuk, hogy a magyar (kis)grafika avatott ismerője. Székesfehérvárott őt elhivatott, verbeli könyvtárosként is ismerik, aki az *Árgus olvasószerkesztője*, könyvheti író-olvasó találkozók, irodalmi estek végtelenül kitartó szervezője, irodalmi tanácskozások mentora, a határon túli magyar irodalom megismertetésének fáradhatatlan apostola.

A köszöntéshez mi is csatlakozunk, amikor Tóni barátunknak áldásos közhasznú tervei megvalósításához további erőt és jó egészséget kívánunk.

A holland EXLIBRISWERELD 2002/3. számában *Jos van Waterschoot* cikke olyan könyvjegyeket ismertet, amelyek témája az irodalom. A képanyag 13 ex librist tartalmaz, híres regényalakok, íróportrék bemutatásával. Egy barátja emlékezik meg a közelmúltban elhunyt *Jan Rhebergen*-ről. Az írás honi vonatkozása, hogy három illusztrációja közül az egyik *Drahos István* fametszete, a neves gyűjtő fiatalkori portréjával. Végül a lapban közölt meglepetésről kell szót ejtenünk: *Ottmár Premstaller* gyermek (!) részére készült könyvjegysorozatáról. A gyufásdoboz méretű, színes linómetszetek játék- és mesefigurákat ábrázolnak.

Drahos István fametszete, X2

A japánok THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER c. folyóiratának 120. száma a neves olasz szakíró, *Enzo Pellai* munkásságát ismerteti. Az írásból megtudtuk, hogy a hazánkban is gyakran emlegetett szakember 10.000 darabos exlibris-gyűjteménnyel rendelkezik, ebből 300 darab japán művészek alkotása.

EXLIBRIS ABOENSIS a neve a finnek exlibris-egyesületének. Ugyanez a cím olvasható 32 oldalnyi terjedelmű szakfolyóiratukon is, amely évente négyszer jelenik meg. Előfizetési díja: 17 Euro. Az egyesületet 1992-ben Turku városában alapították. Jelenleg 500 tagot tartanak nyilván a világ min-

den tájáról. Ennek ellenére a lap szinte kizárólag a finn alkotókkal foglalkozik, számos grafikájuk és az ott folyó társadalmi életről készült fotók bemutatásával. Hozzánk legutóbb a lap 39. száma érkezett meg. Ennek melléklete *Käpi Tarus* finn grafikusnő alkotásjegyzéke. A kiadványban közölt fénykép csinos, mosolygós hölgyet mutat, aki 1938-ban született és eddig 153 kisgrafikát alkotott. Ezek technikájának nemzetközi jelzését nem tartalmazza a szép kiállítású füzet, amely kizárólag finn nyelven íródott, így külföldön nem sok hasznát vehetik a gyűjtők.

A Londonban megjelenő BOOKPLATE INTERNATIONAL 2002/1. száma terjedelme miatt inkább könyvnek tekinthető. Első cikkében *Cliff Parfit* a korai japán ex librist ismerteti, sok képpel. Egy másik cikk *Thijs Mauve* holland grafikusművészről szól. (Neve a Van Gogh-irodalomból ismert: a család tagjai rokonságban álltak a festővel) Közölt alkotásjegyzéke 191 tételt tartalmaz, ezek közül 20-nak a képét is közli a lap. Könyvszemléjükben a Szűcs György által összeállított Haranghy-alkotásjegyzéket ismertetik, megemlítve, hogy a művész 386 kisgrafika megalkotója volt. – A nőművészekről szóló összeállításuk ezúttal az L betűvel kezdődő neveket tartalmazza. Egyedüli magyar szereplő itt: *László Anna*.

Az USA-beli Cambridge (Mass.) városban 2001-ben új folyóirat indult EX LIBRIS CHRONICLE címmel. Hozzánk a lap 3. száma jutott el. Ennek első cikke a belga *Martin Baeyens* (1943) grafikusról szól, aki több színben kivitelezett szerigráfiáival aratott sok nemzetközi sikert, elnyerve a lap szerint mintegy 50 díjat. (Van Gogh művészetének hatására készült két pompás lapját tagjaink a KBK egyik összeállításán láthatták.) Egy másik cikk az Édenkert kisgrafikai ábrázolásáról szól, öt ilyen témájú lap bemutatásával. Ezek között szerepel *Vadász Endre* könyvjegye is, amely mecénása, Marco Birnholz nevére készült. A lap érdekessége, hogy ezen még Ádám egyedül lézeng a Paradicsomban, Éva születése egy másik lapon látható. (Sajnálattunkra a magyar vonatkozású kisgrafikát nem tudjuk bemutatni, a lap illusztrációjának gyenge minősége miatt.)

A svájci egyesület, a SELC folyóiratának, a SELCEXPRESS-nek 2002. szeptemberi számában érdekes cikk jelent meg "Az orvosi tevékenység, mint motívum" címmel. Az orvosi praxis különböző mozzanatait 9 kisgrafika mutatja be, köztük a legmegnyerőbb *Frans Masereel* itt közölt fametszete. A német expreszionista festő, *Max Pechstein* egy 1942-ben készült ex libriséről közölt cikket a Budapesten is többször megfordult német levéltáros-gyűjtő, *Horst Gebauer*.

Frans Masereel fametszete, X2

Érdekes tartalmi változást figyelhetünk meg a L'EX LIBRIS FRANCAIS 224. számában, amely a lap immár hatvanegyesedik (!) évfolyamában látott napvilágot. A könyvjegye szelesebb körű megismertetésére törekedve ezúttal 53 ex libris képét közlik, nagyrészt francia alkotókét. Clemm művésznevű alko-

tőjük 14 ex librisét bőséges magyarázat is kíséri: bemutatja a tulajdonost, ismertette annak foglalkozását, hobbját, stb. összefüggést keresve mindezek és a kisgrafikai ábrázolás között. Érdekesség még a lapban a svájci író, *Jean Giono* ex librise és egy *Dalí* által készített "könyvjegy". Ez utóbbi akvarell-technikával készült, így csak nyomdai úton sokszorosítható. A lap "címettje" sem akárci: *Federico Garcia Lorca*.

Fery Antall fametszete, X2

Fery Antal és Stettner Béla egy-egy, valamint Kertes-Kollmann Jenő két alkotása. Stettner Béla Van Gogh napraforgóit ábrázoló, két színben nyomott linómetszeteről

A BOOKMERK 2002/3. számának első cikke 70. születésnapja alkalmából köszönti *Frank-Ivo Van Damme* belga grafikus művészt, egyben 18 alkotását képben is bemutatja. A hazánkban is gyakran megforduló alkotó rézkarc-exlibrisei a mesteri módon megjelenített ruhátlan szép hölgyek miatt népszerűek. *Jan Yperman* a művészeket ábrázoló könyvjegyeket szedte ezúttal csokorba, halhatatlanul gazdag illusztrációs anyag: 46 kép kíséretében. A cikkben tárgyalt kisgrafikák között szerepel László Anna,

li a szerző, hogy a virágokat és a vázát kellemes szürke színnel, a szöveget pedig a holland művész színvilágára utaló pompás (herrlich) narancs-színben nyomták. A cikk kiegészítéseként közlik a lap több korábbi számának adatait, melyekben hasonló művész-ábrázolások találhatók.

Huszonnyolc színes fénykép közlésével az exlibris-irodalomban elsőként színesen közöl kongresszusi beszámolót a dán folyóirat. Kiemeli a találkozó jó hangulatát, amely a 172 résztvevő körében napról-napra emelkedett. A legfontosabb kiállításuknak a Nemzetközi ex libris 2000-2002 c. tárlatukat tartják, amelyre a beküldött 1431 könyvjegyből mindösszesen 372 darabot választott ki a zsűri 26 ország 132 művésztől. A szigorú bírálat a kiállítás színvonalát emelte, példaként szolgálva a jövőre nézve is.

Az EXLIBRIS ABOENSIS kongresszusi beszámolójának illusztrációjaként többek között *Haranghy Jenő* 1930-ban Nagy Sándor nevére készült ex librise szerepel. Egy másik közlemény a FISAE tagegyesületeinek nevét és címét tartalmazza. Harminchat ország felsorolása olvasható itt, némely országban kettő, Kínában pedig 3 egyesület működik. Örömmel tapasztaltuk, hogy a KBK nevét és címét végre helyesen közölték! A cikkek sora az erdő-ábrázolásokkal foglalkozó írással végződik, melyet 16. ex libris képe kíséri.

H Í R E K

Az ajkai Kisgrafika Barátok Köre az elmúlt nyáron kiállítást rendezett a helyi Városi Könyvtárban. Ezúttal Krajcsi Tiborné gyűjtőtársunk, aki mint pedagógus, főként irodalmi, művészeti és zenei vonatkozású ex libriseket és alkalmi grafikákat gyűjt, most A könyv dicsérete címmel állította össze gyűjteményéből a tárlat tematikáját, amelyet a közönség nagy érdeklődése kísért. Szintén örvendetes hírünk, hogy a KBK ajkai csoportjának jeles tagját, Tilhof Endre nyugalmazott könyvtárigazgatót Ajka város díszpolgárává választották. Ezúttal a gyűjtők nevében is szívből gratulálunk a megtiszteltetéshez és elismeréshez.

Szabadkán a városnap ünnepségek keretében 2002. szept. 2-án kiállítással egybekötött könyvbemutatót tartottak a Városi Könyvtár dísztermében. A XVII. századból őrzött régi és ritka kiadványok katalógusát vehettük kezünkbe, miközben a patinás könyvek is előttünk sorakoztak. Lehetett lapozni, meglehetett érinteni. A gyűjteményben (222db.) egyszerű díszlapok, rézmetszetek voltak láthatók, valamint ex librisek, supralibrisek is. A katalógus készítői Kunkin Zsuzsanna könyvtári tanácsos, az intézmény igazgatója és Kiss Gusztáv bibliográfus engedélyével a kedves olvasónak készítettem néhány másolatot az ex librisekről:

Quintilianus: 1698-ban kiadott *Declamationes* c. könyvéből
Ex bibliotheca Resenbergiana és Giulio Strozzi: *La Venetia edificata...*, 1624-ben kiadott könyvéből Ex libris N.B.P.V.

A jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság V. Vándorkiállítására Szabadkán nyílt meg 2002. okt. 3-án a képzőművészeti találkozó épületében. A kiállítás idejei eszmei meghatározása: Az alkotás őszintesége. A nagyszámú, több mint félszáz művészi alkotás között festmények, grafikák, kerámiák, szobrok, de ex libris is volt látható. Az egyetlen ex libris kiállító Ivanyos Sándor grafikus volt (aki egyébként szegedi csoportunk tagja). Ő az Iparművészeti Főiskolát végezte Budapesten, 1945-ben, és Palicson illetve Szegeden él és alkot. Szakterülete a grafika, formatervezés, illusztráció. A kiállítás katalógusa ex libriseit is közölte.
P a l á s t h y L e n k e

Körünk egykori tagja, Széky Piroska grafikusművész 1966 és 1983 között készült alkotásait mutatta be október hónapban a rákospalotai Csokonai Művelődési Ház. A műveket a kőbányai ARTOTÉKA kölcsönözte.

Október 8-ikán Békéscsabán az Ifjúsági Házban érdekes kiállítás nyílt, amely a Csabai Életfa Nyugdíjasház idős lakói által létrehozott Kreatívkör alkotó közösségének munkájaként jött létre. A huszonnégy táblából álló kollázs-sorozat grafikai alapját Moskál Tibor grafikusművész, körünk tagja készítette, a képeket alkotó kollázs-anyagot (sás, nádbuga, színes falevél, gally, bogyó, stb.), vagyis a természet adta alkotóelemeket a nyugdíjasház lakói gyűjtögettek össze és segítettek az összeállításban. A kiállítást az Ifjúsági Ház igazgatóhelyettese, Herczeg Tamás költő nyitotta meg, majd az igen látványos, művészi kompozíciókról Moskál Tibor tartott han-

gulos ismertetést, úgynevezett "tárlatvezetést" a jelenlévőknek, köztük sok kisdíjnyertesnek, akiknek éppen egész napos ifjúsági programsorozata zajlott a házban. Így nagyon sokan ismerkedhettek meg a grafika és a kollázs vegyes technikájú alkalmazásával.

Titkárunk október 18-ikán Szegeden tartott beszámolót a dániai ex libris kongresszus eseményeiről. A szegedi KBK csoport meghívására ez alkalommal Palásthy Lajos társaságában még Harmath Gábor és dr. Soós Imre is részt vett összejevetelükön Az örvendetesen szép számú szegedi gyűjtőcsoport Szepesváriné Rácz Mária vezetésével a nemrég megépült, pompás Somogyi Könyvtár egyik meghitt hangulatú termében tartja havonkénti összejevetelét, ahol időnként ismertető előadás hallhatnak, vagy könyv- és grafikai bemutatókat láthatnak a megjelentek.

Októberi találkozójukat Buday György művészete fémlelte. Az asztalokon az egykor Szegeden élt és alkotott művész grafikai lapjait, az általa illusztrált és a róla szóló kiadványokat tették ki közszemlére a figyelmes szervezők. Ezek egy részét a könyvtár adta kölcsön ez alkalomra, de a szegedi gyűjtők, dr. Nagy Ádám és Szepesváriné is becses ritkaságokkal járultak hozzá az est élményszerűségéhez. A megjelenteket a könyvtár képviselője köszöntötte, majd Palásthy Lajos kongresszusi beszámolója következett. Az est meghívott előadója, Tandi Lajos történész ismertette ezután Buday életművét, munkásságának, eredetiben is bemutatott darabjait. Kiemelten foglalkozott az Angliában elhunyt művésznővel azzal a fametszeti portré-sorozatával, amelyet egy angol könyvkiadó cég felkérésére készített neves magyar költőkről. Ezek a grafikák nemcsak Buday virtuóz kompozíciós képessége, hanem a magyar irodalomban való nagy tájékozottsága is megmutatkozott.

A hangulatos összejevetel baráti beszélgetéssel és fogadással ért véget. Ennek során a budapesti vendégek megköszönhették a szegedi híres Anna forrás kitűnő vizét is.

A Pannónia úti Duna Galériában Újabb rétegek címmel nyílt meg november 6-ikán és november végéig volt látható Korányi Gábor festő- és grafikusművész kiállítása. Az 1992 óta Amerikában élő művész nem lett hűtlen itthoni közönségéhez és művészetének rajongóihoz, hiszen itt is gyakran bemutatja egy-egy tárlaton művészete újabb eredményeit, állomásait. Majdnem minden esztendőben részt vesz a Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlaton, sőt az 1990, 1993, 1994 és 1999-es években annak díjazottja is volt. Örömmel nyugtázhattuk, hogy a KBK 100 éves magyar népművészet címmel 1996-ban meghirdetett milicentenáriumi pályázatán három remek aquatinta technikájú kisgrafikájával ő nyerte meg a fődíjat, a Honfoglalás 100. Évfordulója Emlékbizottság díját és emléklapoktját. Ezúttal a Duna Galériában a művész újabb alkotásai közül többféle technikával készült munkákat: olaj- és pasztellképeket, borzolással és maratással készült rézkarcokat láthattunk. A színes, hatoldalal, erre az alkalomra készült új katalógusában így vall magáról Korányi Gábor: "Közel 25 éve a pályán, 50 éve a Planétán, a számadástól még távol, a mérlegelés küszöbén...Mint minden kiállítás, ez is csak töredék mivel majdnem tíz éve már távol élek innen ez a kiállítás még töredékesebb, hiszen nem látható a folyamat, nem érzékelhető a folyamatosság. Jobb híján ezt a töredéket ajánlom most szíves jóindulatukba." E szerény vallomás ellenére, a tárlatot megnyitó Szokolczay Lajos művészetkritikus magasra értékelte a művész legújabb eredményeit, kiemelve a még tömörebb, még súlyosabb fogalmazást, a teljesen egyéni látás- és ábrázolásmódot A megnyitó közönsége, közöttük számos pályatárs-, művészek és műértők - nagy elismeréssel nyugtázta az újabb, remek alkotásokat.

A budapesti Cseh Kulturális Centrumban nagyszabású, de bensőséges kultúrműsor és köszöntő keretében nyílt meg Tavasz Noémi festő-grafikusművész Csehországi emlékeim című kiállítása. Ugyanazon a napon, november 13-ikán ugyanis a művésznő születésnapját is ünnepelte a megjelent és a termet zsúfolásig megtöltő közönség. A műsorban az ének- és zeneszámok között elhangzott a neves költő és műfordító Tavasz Sándor több verse, amelyeket feleségéhez, Noémiihoz írt. Ezt követően Csémy Tamás, a Centrum igazgatója köszöntötte a művészt, majd dr. Szent-Iványi István, a Magyar Országgyűlés Európai Integrációs Bizottságának elnöke nyitotta meg a kiállítást. A főként Prágát, annak városrészeit, műemlékeit, festői hangulatos utcáit, és egyéb csehországi utak emlékeit megörökítő festmények, pasztellképek, akvarellek és grafikák a helyszínen megvásárolhatók. A befolyt összeget a művésznő felajánlotta a csehországi árvízkarosultak javára.

Mi is szeretettel köszöntjük Tavasz Noémii, egyesületünk művésztagját születésnapján, mind a gyűjtőtársak, mind a szerkesztők nevében, sok-sok alkotó sikert és jó egészséget kívánva.

König Róbert
Inómetszete, X3

remek ló-ábrázolásaiból, valamint a Bach zenéje ihlette Vadászkantáta című nagyszabású grafikai sorozatából. A megnyitón, amelynek bevezetőjeként Lelkes Mária, a művész neje olvasta fel szép emlékező és esszé jellegű írását, szép számmal megjelentek körünk művész- és gyűjtőtársai, valamint a Képzőművészeti Egyetem Grafikai Tanszékének hallgatói, König Róbert fiatal, tehetséges tanítványai.

A Ferencvárosi Pincegalériában november 21-ikén nyílt meg az Art 9, a Ferencvárosi Képzőművészek Egyesülete tagjainak közös kiállítása, ahol a csoporthoz tartozó festő-, grafikus- és szobrászművészek mutattak be szép, izgalmas válogatást műveikből, közöttük a már magas művészeti díjakkal rendelkező markáns mesterektől kezdve a legfiatalabb generációig, több mint húsz alkotóművész közöttük egyesületünk, a KBK két művésze is szerepelt: Kőhegyi Gyula grafikáival, Olexa József pedig egyik festményével. Ferencváros polgármestere, Dr. Gegesy Ferenc bevezető szavai után Dr. Pogány Gábor művészettörténész beszélt és értékelte a tárlat alkotásait. Közreműködött remek énekszámokkal a Ferencvárosi Bacchus Kamarakórus.

Ezt követően az Art 9 nevében Ábrahám Rafael bejelentette, hogy a Ferencvárosi Képzőművészek egyesülete díjat alapított, amelyet ezután évente egy alkalommal két-két művésztől ítél oda a vezetőség. Első alkalommal most került átadásra a díj, amelyet a jelenlévők elismerő tapsa közepette vett át Kőhegyi Gyula és Ó. Kiss Zoltán grafikusművész. Gratulálunk a kitüntetetteknek!

K Ö N Y V E S P O L C

FRANCESC ORENES I NAVARRO: EX LIBRIS JAPONESOS (Katalán kiadvány japán könyvjegyekről.)

A katalán exlibris-társaság újabb kiadványa Japán könyvjegyművészetét kívánja bemutatni a tetszetős kötet alcíme szerint a nyugatiak szemszögéből. Az ex libris történetéről szóló bevezetőből megtudja az olvasó, hogy a szigetországban már 1470-ből maradtak a könyv tulajdonosának jelzésére szolgáló feljegyzések. A modern japán könyvjegy létrejött egy Oxfordban tanult grafikusművészük nevéhez fűződik. Megtalálható a kiadványban a napjainkban Japánban tevékenykedő exlibris-művészek névsora is, mintegy 300 fő, akik közül többnek a műveiből Spanyolországban kiállítást is rendeztek. Ezek közül mintegy 20 alkotás képét közlik eredeti méretben és színben.

Az ismertetett 52 oldalas vastag füzet érdekessége, hogy az abban közölt tanulmány a katalán mellett spanyol nyelven is olvasható. Bolti ára 15 euro, vagy ugyanennyi USA dollár.

Tokio Miyashita, C3

AZ ORGONA AZ EX LIBRISÉN

Az altenburgi (Németország) Klaus-Jürgen Kamprad Kiadó ez évben jelentette meg *Az orgona az ex librisen* című kiadványát. Ez a kiadvány a Burgk várban lévő közel 55 000 darabos ex libris gyűjteményből (mely 44 ország több mint 3000 művésztől származik) szerepelteti azt a mintegy 100 lapot, mely az orgonával, mint hangszerrel foglalkozik. Ez kb. 7000 zenei témájú ex libris egy része. A kiadvány négyszínnyomású, 144 lapos, 24x22 cm méretű. Ára 30 euro.

P-y

R É S U M É

Dans l'article premier de la revue *Lajos Palásthy*, secrétaire de la KBK publie son compte rendu sur le XXIXème Congrès International, organisé à Danemark. Il fait connaître par pays le nombre des participants, les événements du congrès, les publications et la suite de la conférence de la FISAE.

Imre Soós écrit sur l'exposition des petites gravures, organisée à Bodajk/Hongrie/, à l'occasion de la Fête Mondiale de la Réformation.

A l'occasion de l'anniversaire de Lajos Kossuth *József Mayer* publie son article sur le relations intellectuelles du grand homme d'État et la ville de Sárospatak.

L'artiste graveur *Mátyás Varga*, président d'autrefois de la KBK, célèbre architecte-décorateur, lauréat du Prix Kossuth décéda âgé de 92 ans. *Mme Szepesvári* fait l'éloge de son activité artistique.

Dans la rubrique PANORAMA DES EXPOSITIONS nous publions le discours inaugural du sculpteur *Pál Kő*, retenti à Budapest, à l'occasion de l'exposition de *Dóra Keresztes*, artiste graveur talentueuse.

Imre Soós écrit sur l'exposition jubilaire d'*István Molnár*, organisée à Salgótarján, célèbre ville industrielle et lieu natale de l'artiste, à l'occasion de son 55ème anniversaire.

Dans la galerie IX de Budapest on a exposé les créations de grande dimension de *László Feszt*, professeur d'autrefois de l'Académie des Beaux-Arts Ion Andreescu /Kolozsvar, Roumanie/. Nous publions le discours inaugural de *Lajos Szakolezay*, qui donne une vue d'ensemble de la carrière artistique du maître renommé.

Rubrique ultérieures: Revue de presse, Nouvelles, Bibliographie.

Kékesi László linómetszete, X3